

իրարու մօտ, դասաւորել զանոնք այնպիսի ուղղութեամբ մը, որ կարենան նայիլ նոյն նպատակակէտի մը, դէպի ան շարժելու համար ի հարկին:

Բայց նուիրումի այդ գերազանց սկզբունքը զործարդել կարենալու համար պէտք է այն միշտ իտէպի մը պաշտամունքին, որ այնքան սուրբ է՝ որքան սուրբ է ինքնին այդ իտէպը: Սահակ և Մեսրոպ այդպիսի իտէպի մը, յաւէր-ժօրէն սուրբ, ազգը քրիստոնէութեան լոյսովը փրկելու իտէպին նուիրուած լինելուն համար է որ կրցան միանալ իրարու հետ և միացնել իրենց՝ ազգին լըրութիւնը և յաշողեցան իրենց կէտադրած նպատակին մէջ:

Ամէն անգամ որ կը տօնենք զիրենք, պէտք է կարենանք կարդալ իրենց պատկերին ներքեւ այդ վերտառութիւնը. «Երկուքն ի մի»- իբրև մեր խղճմատանքէն իրենց ուղղուած վկայութիւն մը: Բայց ամէն անգամ ևս այդ խօսքէն պէտք է մեր սիրտերուն մէջ ծնի ուրիշ խօսք մը. «Ամէնքդ մէկ», իբրև պատգամ մը՝ իրենցմէ մեզի ուղղուած:

* * *

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՎԵՐԵԼՔԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

(ՏՈՆ ՆԱՄԲԱՐԱՅԱՆ)

(ԳՈՐԾԵ Ա. 1-4)

Անժխտելի իրականութեան մը առջև է անշուշտ որ կը գնէ զմեզ հոս նշանակուած կտորին ընթերցումը: Վաւերագիրներն ու հաւատքը, հաւասարապէս, պիտի չթողաւորէին բնաւ հակառակին մտածումը: Բայց մեզի համար հոգեկան տեսակէտով աւելի շահաւոր պիտի ըլլար կենալ անոր մէջ ցուցուած տեսարանին առջև, ո՛չ այնքան զմալիւիւ համար պատկերին արուեստագիտական շնորհներուն, որքան խորհելու համար այն գաղափարին վրայ, զոր կը ներկայացնէ ան:

Ճշմարտութեան համար սրբութեամբ և քաջութեամբ կրուած տառապանքը ի վերջոյ յաղթանակի և բարձրացման կ'առաջնորդէ զայն կրող մարդը:

Համարձման հրաշքին խորհուրդը ա՛յս է խկապէս, և ա՛յդ միայն պէտք է ըլլայ. ստուգութիւն մըն է աս, որուն իրական հանդիսարաններն են Աւետարանը, քրիստոնէական կեանքը, և այն սարը ինքնին, ուր տեղի ունեցաւ հրաշալի գէպքը:

Աւետարանը. — Անոր մէջ կը տեսնենք արգարեւ վիշտին մարդը, որ ծնած՝ չքաւոր կեանքի մը մէջ, իր մահութիւնը և պատանութիւնը անցուցած՝ աղքատիկ ընտանիքի մը ճակատագրական բուրբ դժուարութիւններուն ներքեւ, բովանդակ երիտասարդութիւնը, մինչև հասուն այն տարիքը, ուր մարդ վերջապէս կանգ կ'առնէ մտածուած ասպարէզի մը առջև՝ անձանթ լլկանքներու մատնուած, եւ սկսեալ այն պահէն՝ ուր նուիրուած զործիչը եւ կոչուածին գիտակցութիւնը յայտնուեցաւ իր մէջ՝ մինչև իր մահասինին ոտքը, դառնօրէն արհամարհուած, այպանուած, մերժուած և մոռցուած բուրբ մարդերէն, թէ՛ սնունցմէ որ իր հրախտաւորեալներն էին և թէ՛ անոնցմէ որոնք իր թշնամիները միայն միշտ, եւ որ սակայն այդ ամէնուն կը տուէին կայ և կը հանգուրժէ անտրտունջ համակերպութեան անօրինակ համարեթեամբ, միշտ ակնկալոյց իր յոյսին, որ օր մը չը չիլտու իր մէջ, եւ այս պատճառաւ ժառանգեց յաւտեսններուն օրհնութիւնը՝ իր գործին տիեզերական յաղթանակովը:

Քրիստոնէական կեանքը. — Մարդկային ազգի պատմութեան մէջ ո՞ր կարելի է ցուցնել արդարութեան, սիրոյ և սուրբ մտատիպարներու համար սպառած ա՛յնքան կորով, կատարուած ա՛յնքան նուիրում և

նահատակութիւն, որքան քսան դարերու հոյովումովք միշտ աւելի ընդարձակուած այն ոլորտին մէջ, որ քրիստոնէական կեանքը եղաւ. և եւր մաքուր և հզօր զոհողութիւններով կատարուած արցունքի քրքրտանց և արեան հեղումները այնքան աւելի պողաբերեցան օրհնուած արգիւնքներով որքան հիկզեցեցոյ հովանիին տակ և առհասարակ անձիր այն դաշտին մէջ, որ եղաւ Աւետարանով երկրի վրայ հաստատուած հրկնայի թագաւորութիւնը: Ի՞նչ կը նշանակէ այս բառը, ի՞նչ ոչ կիրքէն, մեղքէն ու մարմինի չէկ տիղմէն հողիին դէմ մղուած մաքառումներուն վերջնական պարտութիւնը, այսինքն յաղթանակը սրբութեան և հաւատքին, այսինքն բարձրացումը մարդուն՝ զանգաղ և տոմանելի բայց իրական վերելքով մը դէպի աստուածային բարձրութիւններ:

Վայրը. — Զարմանալի է իրապէս գեղեցիկ այն խորհրդաւորութիւնը, որով Համբարձման քրիստոնէական գաղափարը կը պատկերազարդուի նոյնինքն Համարձման լերան վրայ: Այդ բարձունքին ստորոտն է Գեթսեմանիի ձորը, հառաչանքի հովիտը, ուր վրէշի Մարգը, Աստուծոյ Որդին, աղիկովոգ տագնապներու ամենէն արհաւիրելից ճգնաժամները ապրեցաւ ստէպ, բայց մանաւանդ իր երկբարդ կեանքի վերջին գիշերը, երբ դառնութեան համբարը լորձնոտ և գարշ շրթունքներով մահուան խաբանը գրաւ իր սուրբ ճակտին վրայ: Իսկ զազախը՝ երկնադրացի վերելքը այն օտարաբերը, ուր անոր զուլիք ընդունեց ամենէն ամբիժ յաղթանակին յաւերժաւոյս պսակը:

Սուրբ է վիշտը, երբ համազումով՝ գլխակցութեամբ եւ քաջութեամբ կը կրէ մարդ զայն՝ դէպի ինսպական եւ աշխիւ նպատակներ տանող իր վաղքին մէջ. ան կը գաստարազէ հովին, կը լայնցնէ փորձառութեան ծիրը, կը պողպատէ կամքը և գլխազնութեան պատմաւորը կը հազցնէ ամենէն ողորմելի թուող մահկանացուին: Սո՛ւտ՝ անկայուն է վայելքի ճամբով ստացուած յաջողութիւնը, անոր զգլխանքին շուտով՝ կը յաջորդէ՝ անոր մէջ՝ սրտաթափ և քանդիլ պատանքը: Գեթսեմանին է որ վեր կը բռնէ Զիթեհեց սարը. ասկէց հոն՝ փառքին տանող վրէշի ճամբան

է. ճշմարիտ վերելքին արեւանիշ գիծը: Ի՞նչ ոք կրնայ, առանց խղճարարելու, Աւետարանէն հանել Համարձման էջը:

Թ. Ե. Գ.

«ՈՐԴԻԲ ԱՍՏՈՒԾՈՅ»

(Ջ. ԿԻՐ. ՅԵՏ ՋԱՏԿԻ)

(Ա. ՅՈՎԱԴ. Գ. 2-6)

Քրիստոնէին՝ Քրիստոսի կամ Աստուծոյ հետ յարաբերութիւնը կը լուսարանուի աստուածայինին և աշխարհայինին հակադրութեան գաղափարով:

Աստուած և աշխարհ. այս երկուքը էապէս աշխարհի ընդդիմակ են իրարու որ մէկին պատկանողը միւսին ևս չի կրնար պատկանիլ: Քրիստոնէան Քրիստոսի՝ միայն կը վերաբերի. այս պատճառաւ աշխարհը որ չկրցաւ ըմբռնել զՔրիստոս, նոյնին իսկ՝ չի կրնար ճանչնալ քրիստոնէան. անիկա իրեն համար անհատկանալի էակ մըն է: Աշխարհ մեղքին ոլորտն է. իսկ ճշմարիտ քրիստոնէան նա՞ է որ ոչ մէկ առնչութիւն կրնար ունենալ մեղքին հետ. այսինքն կը խորշի, կը խրտչի անկէ: Անիկա կը խորշի՝ կը խրտչի մեղքէն, որովհետեւ էապէս՝ այսինքն հոգեպէս միացած և տարբացած է Քրիստոսի հետ, որ իսպառ գեւըժ է մեղքէ. «ի նմա մեղք ոչ ենա»: Այս է անա քրիստոնէին Քրիստոսի հետ յարաբերութեան՝ աստուածայինին եւ աշխարհայինին հակադրութեամբ լուսարանութիւնը:

Այս կէտը ճշտելէ վերջ, պէտք է գիտնալ տակաւին այդ յարաբերութիւնը իրականացնող պայմանները, որոնք երկու են, առաքելային տեսութեամբ:

Ատոնցմէ առաջինն է «առնել արդատութիւն». Հին կտակարանական արտատայտութիւն մը, որ, այժմեան իմացումով, պարզապէս կը նշանակէ տուաքինի կեանք ապրել: Հին Ուխտի կոթնական միտքին յատուկ այդ բացատրութիւնը, իր տոնին կը նշանակէր Աստուծմէ օրէնքի մատնանշումով հրամայուած բարոյական բարին: Ու այդ գաղափարին գէթ ձևական վերջամասնութեամբն է որ, առաքելային լեզուին